

Wnioski z konferencji „Monitoring wizyjny w miejscach pozbawionych wolności”

1. Potrzeba ustawowej regulacji kwestii stosowania monitoringu w miejscach pozbawienia wolności

Analiza obowiązujących regulacji prawnych wykazała, że tylko w nielicznych przypadkach stosowanie monitoringu znajduje swoje umocowanie prawne w ustawie, jak ma to miejsce w przypadku zakładów karnych i aresztów śledczych oraz częściowo placówek policyjnych. Przepisy dotyczące instalowania kamer w pozostałych miejscach, takich jak izby wytrzeźwień, zakłady poprawcze i schroniska dla nieletnich oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii, znajdują się głównie w rozporządzeniach regulujących funkcjonowanie tych placówek.

2. Potrzeba rozszerzenia i doprecyzowania przepisów regulujących stosowanie monitoringu w jednostkach policyjnych oraz jednostkach penitencjarnych

Obecnie szczegółowe przepisy dotyczące stosowania monitoringu w jednostkach policyjnych znajdują się w rozporządzeniu¹, mimo iż część z tych przepisów jako ograniczające prawa osób zatrzymanych wkracza w materię zastrzeżoną dla ustawy (np. wskazujące pomieszczenia, które mogą być monitorowane, wskazujące sposób monitorowania pokoi sanitarnych). Dodatkowo uregulowania te są ogólne, nie wskazują bowiem, kto decyduje o zastosowaniu wideonadzoru w poszczególnych miejscach, jakie powinny być szczegółowe przesłanki jego stosowania oraz jakich informacji nie można utrwać za pomocą monitoringu. Z kolei w jednostkach penitencjarnych regulacje prawne dotyczące możliwości stosowania monitoringu budzą wątpliwości co do zachowania zasady proporcjonalności, gdyż dają dyrektorom jednostek szerokie uprawnienia do określania miejsc i pomieszczeń, w których może

---

¹ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 czerwca 2012 r. w sprawie pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, pokoi przejściowych, tymczasowych pomieszczeń przejściowych i policyjnych izb dziecka, regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach, pokojach i izbach oraz sposobu postępowania z zapisami obrazu z tych pomieszczeń, pokoi i izb (Dz. U. poz. 638).

być stosowany monitoring, przy jednoczesnym bardzo ogólnym sformułowaniu przesłanki stosowania monitoringu - zapewnienia porządku i bezpieczeństwa w jednostce.

3. Konieczność zachowania zasady proporcjonalności

Monitoring nie może pozostawać w konflikcie z poszanowaniem godności i praw człowieka. Dlatego też prawo regulujące jego stosowanie powinno być tworzone tak, aby nie zostawiać pola do nadużyć w tym zakresie. Argumentem bezpieczeństwa nie należy bowiem, tak jak jest to wielokrotnie czynione obecnie, uzasadniać monitorowania osób w miejscach i w trakcie dokonywania czynności intymnych.

4. Konieczność zabezpieczenia obrazu przekazywanego z monitorowanych pomieszczeń przed dostępem osób postronnych

W niektórych z wizytowanych przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji aresztów policyjnych i zakładów poprawczych, obraz z monitorowanych pomieszczeń transmitowany był do stanowiska dowodzenia, które znajdowało się w pobliżu wejścia. Takie usytuowanie ekranu powodowało, że obraz z kamer mógł być widoczny dla osób postronnych.

5. Monitoring powinien pełnić wyłącznie funkcję wspomagającą

Monitoring może być traktowany wyłącznie jako narzędzie ułatwiające, a nie zastępujące funkcjonariuszy w ich pracy. W żadnym wypadku nie można uznać za wystarczające nadzorowania osób zatrzymanych w monitorze bez jednoczesnego dokonywania bezpośrednich kontroli ich stanu.

6. Wymóg każdorazowego informowania osób pozbawionych wolności o fakcie monitorowania pomieszczeń, w których przebywają

Z uwagi na prewencyjny cel monitoringu, nie może mieć on charakteru tajnego, a zatem wszystkie osoby przebywające w przestrzeni monitorowanej powinny być o tym informowane, a także o tym, że informacje uzyskane z monitoringu podlegają utrwaleniu. Natomiast obowiązek informowania każdej osoby zatrzymanej

o wyposażeniu pomieszczenia w system całodobowego monitoringu ustawodawca wprowadził tylko w odniesieniu do placówek policyjnych.

7. Zaprzestanie stosowania atrapy kamer

Instytucje stosujące atrapy kamer wprowadzają użytkowników danej przestrzeni w błąd co do rzeczywistego poziomu bezpieczeństwa. Są to metody, których nie przewidują obowiązujące przepisy prawne. Atrapy nie pełnią ani funkcji prewencyjnej, ani nie służą zapewnieniu bezpieczeństwa, a mają za cel spowodowanie większego zdyscyplinowania.

8. Potrzeba przeprowadzenia badań empirycznych

Obecnie dysponujemy bardzo skromną wiedzą odnośnie skutków społecznych, psychologicznych, czy też ekonomicznych stosowania wideonadzoru. Wskazać ponadto należy, że system monitoringu rozwijany jest mimo braku danych potwierdzających skuteczność jego prewencyjnej funkcji. Natomiast gruntowna wiedza w omawianym obszarze jest niezbędna z punktu widzenia tworzenia prawa zawierającego standardy stosowania monitoringu oraz skutecznie zabezpieczającego prawa osób monitorowanych.

9. Potrzeba przeprowadzenia debaty publicznej

Akceptacji społecznej dla wszechobecności kamer i coraz powszechniejszemu przekonaniu o skuteczności monitoringu rozumianego jako narzędzie walki z przestępczością nie towarzyszy rzetelna informacja o zagrożeniach związanych z faktem bycia pod stałym nadzorem., np. naruszenia prywatności, wzrost lęku czy erozji zaufania. Współcześnie wychowujemy generację osób przyzwyczajonych do ciągłego monitorowania bez jednoczesnego prowadzenia debaty publicznej o konsekwencjach życia w takich warunkach.